

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pievienšanās procesa uzlabošana – ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem””

(COM(2020) 57 final)

par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem””

(COM(2020) 641 final)

un par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “2020. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku””

(COM(2020) 660 final)

(2021/C 220/14)

Ziņotājs: **Andrej ZORKO**

Līdzziņotājs: **Ionuț SIBIAN**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 11.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējās attiecības
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	3.3.2021.
Pieņemts plenārsesijā	24.3.2021.
Plenārsesija Nr.	559
Balsojuma rezultāts	
(par/pre/atturas)	243/1/10

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas 2020. gadā pieņemto paziņojumu saistībā ar Eiropas Savienības (ES) paplašināšanos Rietumbalkānu virzienā⁽¹⁾ un piekrīt, ka Rietumbalkānu partneru integrēšana Eiropas Savienībā ir ģeostratēģisks ieguldījums miera, stabilitātes, drošības un ekonomikas izaugsmes veicināšanā visā kontinentā.

1.2. EESK piekrīt secinājumiem, kas izdarīti Zagrebas samitā⁽²⁾, kura laikā ES vadītāji atkārtoti apliecināja ES apņemšanos stiprināt sadarbību ar Rietumbalkānu reģionu un izteica atzinību Rietumbalkānu partneru apņēmībai pārdomāti un izlēmīgi īstenot vajadzīgās reformas. Rietumbalkāni ir neatņemama Eiropas daļa un Eiropas Savienības ģeostratēģiska prioritāte.

⁽¹⁾ Komisijas 2020. gada 5. februāra paziņojums “Pievienšanās procesa uzlabošana – ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem” (COM(2020) 57 final); Komisijas 2020. gada 6. oktobra paziņojums “Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem” (COM(2020) 641 final); Komisijas 2020. gada 6. oktobra paziņojums “2020. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku” (COM(2020) 660 final {SWD(2020) 350 final} – {SWD(2020) 351 final} – {SWD(2020) 352 final} – {SWD(2020) 353 final} – {SWD(2020) 354 final} – {SWD(2020) 355 final} – {SWD(2020) 356 final})).

⁽²⁾ Zagrebas deklarācija, 2020. gada 6. maijs.

1.3. EESK ir pārliecināta, ka, risinot kopīgus uzdevumus un problēmas ne tikai politiskajā līmenī, bet arī ekonomiskajā un sociālajā jomā, būtu jāpalielina sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) ⁽³⁾ loma, kā arī tās aktīvāk jāiesaista visā paplašināšanās procesā. Komisijai būtu skaidrāk jānosaka jēdziens “galvenās ieinteresētās personas”. Galu galā organizēta pilsoniskā sabiedrība ir tilts starp politiķiem un tautu un palīdz uzraudzīt, vai praksē faktiski tiek īstenoti tādi pamatprincipi kā vārda brīvība, tiesiskums, plašsaziņas līdzekļu neatkarība, vienlīdzīga attieksme un cīņa pret korupciju.

1.4. EESK atzinīgi vērtē pārskatīto paplašināšanās metodiku, ko Komisija pieņēma 2020. gadā ⁽⁴⁾. Tā kā pārskatīšanas mērķis bija padarīt procesu uzticamāku, paredzamāku un lielākā mērā politisku, Komisijai vajadzētu to īstenot attiecībā uz Albāniju un Ziemeļmaķedoniju, tiklīdz ES Padome būs pieņēmusi savus sarunu satvarus, kā arī jau drīzumā būtu jāprecizē, kā tā tiks pielāgota Melnkalnei un Serbijai, kas jau ir izteikušas vēlmi to pieņemt.

1.5. EESK atzinīgi vērtē to, ka sarunu sadaļas tiks organizētas tematiskās kopās un ka sarunas par katru kopu tiks sāktas kopumā. Ierosme uzskatāmā veidā piemērot stingru nosacījumu kopumu ļaus ES kandidātvalstīm vieglāk panākt progresu reformu īstenošanā. EESK ir arī īpaši gandarīta, ka uzsvars likts uz pamatjautājumu kopu un ka progress šai sakarā tiks noteikts, pamatojoties uz sarunu vispārējo gaitu.

1.6. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus stiprināt pievienošanās procesu un to, ka Padome ir “devusi zaļo gaismu” pievienošanās sarunu uzsākšanai ar Albāniju un Ziemeļmaķedoniju ⁽⁵⁾, taču pauž nožēlu, ka process jau atkal ir nobloķēts, un aicina ES rīkoties kā uzticamai partnerei un likvidēt šķēršļus, kas liedz pēc iespējas drīzāk uzsākt sarunas.

1.7. EESK atzinīgi vērtē to, kādā veidā Komisija liek būtisku uzsvaru uz uzticības vairošanu visu ieinteresēto personu starpā un panāk, ka, lai atjaunotu abu pušu ticību pievienošanās procesam un pilnībā izmantotu tā sniegtās iespējas, process ir balstīts uz savstarpēju uzticēšanos un skaidrām un kopējām saistībām.

1.8. Ņemot vērā grūtības, ar kurām dalībvalstis saskārušās, cenšoties panākt vienprātību paplašināšanās jautājumā, EESK uzskata, ka Padomei būtu vēlreiz jāapsver iespēja ieviest kvalificēta vairākuma balsošanu, vismaz attiecībā uz ES pievienošanās procesa visiem starpposmiem ⁽⁶⁾. Tādējādi dalībvalstīm tiktu nodrošināta spēcīga politiskā loma, un tāds arī ir jaunās metodikas mērķis, taču tās arī nevarētu traucēt procesu tā īstenošanas laikā, jo tieši tas patlaban apdraud ticību paplašināšanās procesam un politikas pārveidojošajai ietekmei.

1.9. Lai atjaunotu uzticību paplašināšanās procesam un stiprinātu risinājumus, ko ES izmanto, lai veidotu sadarbību ar tās dabiskajiem sabiedrotajiem reģionā, EESK ir pārliecināta, ka Eiropas Savienībai būtu jāļauj Rietumbalkānu politiskajiem līderiem un iedzīvotājiem konsultatīvos nolūkos iesaistīties pasākumos un diskusijās, kas tiek rīkotas konferences par Eiropas nākotni kontekstā. Tādējādi ES balstītos uz precedentu saistībā ar 21. gadsimta sākumā pieņemto Eiropas Konventu ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Atbilstīgi EESK plaši lietotai terminoloģijai jēdzieni “pilsoniskā sabiedrība” un “pilsoniskās sabiedrības organizācijas” šajā atzinumā ietver arī sociālos partnerus (proti, darba devējus un arodbiedrības) un citus nevalstiskos dalībniekus (sk. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par tematu “Rietumbalkānu ekonomiskā un sociālā kohēzija un Eiropas integrācija: uzdevumi un prioritātes” (OV C 262, 25.7.2018., 15. lpp.)).

⁽⁴⁾ COM(2020) 57 final (5.2.2020.).

⁽⁵⁾ Padomes secinājumi par paplašināšanos un stabilizācijas un asociācijas procesu – Ziemeļmaķedonijas Republika un Albānijas Republika, 25.3.2020.

⁽⁶⁾ Cvijic, Srdjan, Kirchner, Marie Jelenka, Kirova, Iskra un Nechev, Zoran, “From enlargement to the unification of Europe: Why the European Union needs a Directorate General Europe for future Members and Association Countries”, Open Society Foundations, 2019.

⁽⁷⁾ Stratulat, Corina un Lazarevic, Milena, “The Conference on the Future of Europe: Is the EU still serious about the Balkans?”, EPC diskusiju dokuments, Brisele, Eiropas Politikas centrs, 2020.

1.10. EESK ir stingri pārliecināta, ka ES būtu arī jāveic ieguldījums horizontālu pilsoniskās sabiedrības struktūru veidošanā, piedāvājot sociālajiem partneriem un citām PSO Rietumbalkānos zināšanas un tehnisko atbalstu, kā arī reģionālās un starptautiskās tīklošanās iespējas, vismaz lai nodrošinātu to aktīvāku dalību paplašināšanās procesā. Lai līdzsekotu Rietumbalkānu politiskās elites pārredzamībai un pārskatatbildībai, Eiropas Savienībai būtu regulāri jāprasa reģionu pilsoniskās sabiedrības organizācijām sagatavot tā dēvētos ēnu ziņojumus par situāciju demokrātijas jomā ⁽⁸⁾.

1.11. EESK uzsver, ka valstu PSO spēju veidošanai un reģionālās sadarbības veicināšanai, kā arī zinātnes apmaiņai arī turpmāk jābūt ES un valstu finansēšanas prioritātēm. Turklāt sociālo partneru un citu PSO savstarpējai atzišanai un sadarbībai ir ļoti būtiska nozīme, lai panāktu līdzsvaru starp reformu programmas izvirzīto uzdevumu risināšanu reģionā un ES paplašināšanās procesa turpmāku virzību.

1.12. EESK atzīst, ka, lai palīdzētu Rietumbalkānu partneriem mazināt pandēmijas ietekmi un atjaunot ekonomisko un sociālo konvergenci ar ES, Savienības atbalstam jābūt dāsnam un daudz plašākam, paredzot ne tikai piekļuvi ES programmām. Eiropas strukturālo un investīciju fondu pakāpeniska atvēršana Rietumbalkānu partneriem (piemēram, infrastruktūras projektu atbalstam) un ES finanšu stabilitātes mehānismu izmantojuma paplašināšana, piemēram, ļaujot reģionam piedalīties kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanā vai atļaujot cirkulāro migrāciju, ir nopietni apsveramas ierosmes ⁽⁹⁾.

1.13. EESK atzinīgi vērtē Eiropas zaļo kursu ⁽¹⁰⁾, kas ietver īpašus mērķus attiecībā uz Rietumbalkāniem, kā arī Rietumbalkāniem paredzētajam ekonomikas un investīciju plānam pievienotās pamatnostādnes par to, kā Rietumbalkānos īstenot zaļo programmu ⁽¹¹⁾. Tajā šā reģiona partneri tiek aicināti sadarboties ar ES, lai līdz 2030. gadam pieņemtu zaļo politiku un līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti.

1.14. EESK sagaida, ka nākamie valstu ziņojumi būs atbilstīgi skaidrai struktūrai, lai varētu uzraudzīt, kā Rietumbalkānu valdības sadarbojas ar pilsonisko sabiedrību. Šādai uzraudzībai būtu jānodrošina pamats, lai varētu reaģēt ar politiskiem pasākumiem, nodrošinot, ka situācijas pasliktināšanās gadījumā iestājas sekas, savukārt progress tiek atalgots ar konkrētiem ieguvumiem. Galu galā tādējādi tiktu stiprināta ticamība paplašināšanās politikai Rietumbalkānu virzienā un tās pārveidojošais spēks.

1.15. EESK vēlreiz aicina ES iestādes un Rietumbalkānu valstu valdības nodrošināt sociālo partneru vispārējo spēju stiprināšanu, vienlaikus pilnībā saglabājot to neatkarību. Funkcionējošam sociālajam dialogam jābūt svarīgam ES pievienošanās sarunu elementam. EESK uzsver, ka ar sociālajiem partneriem būtu sistemātiskāk un savlaicīgāk jāapspriežas par visiem attiecīgajiem tiesību aktu priekšlikumiem un visos stratēģisko dokumentu izstrādes posmos ⁽¹²⁾.

1.16. EESK aicina neilgi pirms regulārajiem ES un Rietumbalkānu samitiem vai to laikā organizēt pilsoniskās sabiedrības konferences vai forumus, lai nodrošinātu, ka tiek uzklauts pilsoniskās sabiedrības viedoklis par samītā skatītajiem jautājumiem ⁽¹³⁾. Šādām apspriedēm ir ļoti būtiska nozīme, lai nodrošinātu objektīvu un augšupēju sarunu procesa progresu uzraudzību. EESK varētu dot ieguldījumu šajos pasākumos.

⁽⁸⁾ Stratulat un citi (2019), citētais darbs, 113. lpp.

⁽⁹⁾ Stratulat un Lazarević (2019), citētais darbs.

⁽¹⁰⁾ COM(2019) 640 final *Eiropas zaļais kurss*, 11.12.2019.

⁽¹¹⁾ SWD(2020) 223 final (COM(2020) 641 final) Rietumbalkāniem paredzētajam ekonomikas un investīciju plānam pievienotās pamatnostādnes par to, kā Rietumbalkānos īstenot zaļo programmu, 6.10.2020.

⁽¹²⁾ Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības foruma noslēguma deklarācija – 2019. gada 16.–17. aprīlis, Tirāna, Albānija.

⁽¹³⁾ Augsta līmeņa konferences par ekonomisko un sociālo kohēziju Rietumbalkānos secinājumi – 2018. gada 15. maijs, Sofija, Bulgārija.

1.17. EESK atkārtoti uzsver ieteikumus, kas iekļauti EESK Ārējo attiecību specializētās nodaļas (REX) ieguldījumā ES un Rietumbalkānu samitā, kurš notika 2020. gada 6. maijā ⁽¹⁴⁾, kā arī neseno EESK atzinumā "Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums zaļā kursa īstenošanā un Rietumbalkānu ilgtspējīgā attīstībā kā daļa no pievienošanās ES procesa", kas pieņemts 2020. gada 18. septembrī ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾.

1.18. EESK aicina ES Padomes pašreizējo prezidentvalsti Portugāli – un it īpaši nākamo prezidentvalsti Slovēniju – par prioritāru jautājumu ES 2021. gada darba kārtībā noteikt jautājumu par paplašināšanās politikas īstenošanu Rietumbalkānu virzienā.

2. Jautājumi par ES paplašināšanos Rietumbalkānu virzienā

2.1. Ticama pievienošanās perspektīva ir būtisks stimuls un virzītājspēks pārveidei reģionā, kas ironiskā kārtā jau ir kļuvusi par ES ģeogrāfisku anklāvu, jo to ieskauj tās dalībvalstis, un tādējādi uzlabo mūsu kolektīvo drošību un labklājību. Tas ir svarīgs instruments, ar kura palīdzību veicināt demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesību ievērošanu, kuras ir arī ekonomiskās integrācijas galvenie dzinējspēki un pamats reģionālā izlīguma un stabilitātes veicināšanai.

2.2. Tāpēc šīs politikas saglabāšana un uzlabošana ir nepieciešama ES ticamībai, ES panākumiem un ES ietekmei reģionā un ārpus tā, jo īpaši saasinātas ģeopolitiskās konkurences laikā. Kā uzskatāmi parāda norises pašreizējās pandēmijas laikā, paplašināšanās jautājuma nozīmes pazemināšana ES prioritāšu sarakstā vai procesa palēnināšana varētu atvieglot iespēju citiem dalībniekiem, kuri bieži vien neatbalsta ES demokrātiskos centienus, it īpaši Krievijai un Ķīnai, iesaistīties norisēs Balkānos un satuvināties ar tādām valstīm kā Serbija, Melnkalne un Bosnija-Hercegovina. Šādi ārvalstu spēki var negatīvi ietekmēt ES centienus panākt drošību kontinentā.

2.3. Mūsdienu izaicinājumi, tādi kā globalizācija, sabiedrības novecošana, migrācija, klimata pārmaiņas, sociālās atšķirības, terorisms, radikalizācija, organizētā noziedzība, kiberuzbrukumi un Covid-19, pierāda, ka ES un Rietumbalkānu reģionam ir ne tikai līdzīgas intereses, bet arvien biežāk arī vienādas problēmas. Tādējādi ES un Rietumbalkāni stratēģisko, politisko un ekonomisko interešu ziņā ir vienā laivā. Šī savstarpējā atkarība nosaka vajadzību pēc saskaņotas rīcības, lai šo laivu sekmīgi vadītu mūsdienu sarežģītajā un neparedzamajā pasaulē ⁽¹⁷⁾.

3. ES ietekme ir atkarīga no tās ticamības

3.1. Ipsos 2020. gadā veiktā sabiedriskās domas apsekojuma rezultāti ⁽¹⁸⁾ rāda, ka lielākā daļa iedzīvotāju joprojām atbalsta dalību ES (vidēji 82,5 %). Iespējams, ka Rietumbalkānu valstu iedzīvotāji joprojām atbalsta integrāciju ES, jo viņi to uzskata par iespēju panākt valstu pārvaldes un ekonomiskā snieguma kvalitātes izmaiņas, kas tik ļoti nepieciešamas. Iedzīvotāji pozitīvi vērtē ES ietekmi uz valstu politisko (39,7 %) un ekonomisko (40,3 %) reformu īstenošanu. Turklāt iespējams, ka Rietumbalkānu iedzīvotājiem ES asociējas ne tikai ar brīvību strādāt un ceļot, bet arī ar mieru un drošību.

3.2. EESK ir gandarīta par neparasti spēcīgo solidaritāti, ko Eiropas Savienība ir izrādījusi pret Rietumbalkāniem Covid-19 pandēmijas laikā, tostarp par piekļuvi un iespēju piedalīties Eiropas Savienības instrumentos un platformās, kas parasti ir pieejamas tikai Eiropas Savienības dalībvalstīm (piemēram, Veselības drošības komiteja, Eiropas Zāļu aģentūra, kopīgā iepirkuma nolīgums). EESK pauž cerību, ka šāda iekļaušana ES politikā un instrumentos turpināsies arī laikā pēc pandēmijas. No otras puses, EESK pauž bažas, ka ES novēlotās iespējas sagādāt Rietumbalkāniem steidzami vajadzīgās Covid-19 vakcīnas varētu negatīvi ietekmēt ES tēlu šā reģiona sabiedriskās domas skatījumā.

⁽¹⁴⁾ EESC Contribution to the EU-Western Balkans Summit on 6 May 2020 (EESK ieguldījums ES un Rietumbalkānu samitā 2020. gada 6. maijā), publicēts 28.4.2020.

⁽¹⁵⁾ OV C 429, 11.12.2020., 114. lpp.

⁽¹⁶⁾ Sk. arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par tematu "Rietumbalkānu ekonomiskā un sociālā kohēzija un Eiropas integrācija: uzdevumi un prioritātes" (OV C 262, 25.7.2018., 15. lpp.), kā arī atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (IPA III)" (OV C 110, 22.3.2019., 156. lpp.).

⁽¹⁷⁾ Stratulat un citi (2019), citētais darbs.

⁽¹⁸⁾ Apsekojumu par Balkāniem 2020. gada oktobrī politikas konsultatīvās grupas "Balkāni Eiropā" (BiEPAG) vajadzībām pasūtīja Eiropas fonds Balkānu jautājumos. To veica visās sešās reģiona valstīs, pamatojoties uz valstu reprezentatīvu izlasi, kurā tika iekļauti vismaz 1000 respondenti, kas vecāki par 18 gadiem; intervijas tika veiktas pa tālruni vai tiešsaistē.

3.3. Taču saskaņā ar minēto *Ipsos* apsekojumu (2020. gads) 52,1 % respondentu reģionā ir neapmierināti ar savas valsts progresu virzībā uz pievienošanos ES un it īpaši ar procesa lēno tempu. Arvien lielāka daļa Rietumbalkānu valstu iedzīvotāju uzskata, ka to valstis nekad nepievienosies ES, un raizējas par to, ka "ES mūs nevēlas". Vairāk nekā 44,9 % respondentu Bosnijā un Hercegovinā, 42 % respondentu Serbijā, 40,5 % respondentu Ziemeļmaķedonijā un 36,8 % Albānijā uzskata, ka viņu valsts kļūs par ES dalībvalsti tikai pēc 2040. gada vai, iespējams, nekad par tādu neklūs⁽¹⁹⁾. Tas nozīmē, ka reģionā pašreizējais augstais sabiedrības atbalsts Eiropas Savienībai, visticamāk, būs ilglaicīgs tikai tādā gadījumā, ja pievienošanās izredzes būs ticamas. Tādējādi laiks, kad ES Rietumbalkānu partneru labvēlīgo attieksmi pret Eiropu var uztvert par pašsaprotamu, tuvojas beigām.

3.4. EESK norāda, ka lielākā daļa Eiropas Parlamenta politisko partiju, ES dalībvalstu valdību un ES iestāžu nostāju ne vienmēr ir saskaņotas, un tādējādi reģionam var tikt sniegts juceklīgs un neskaidrs vēstījums. EESK ir pārliecināta, ka nepieciešama dažādo dalībnieku, kas iesaistīti paplašināšanas politikas veidošanā dalībvalstīs, lielāka iekšējā saskaņotība, lai tie varētu sniegt vienotu un saskaņotu vēstījumu.

3.5. ES iestādēm, tādām kā Komisijai un Eiropas Parlamentam (EP), progresu izvērtēšanas procesā un stratēģiju par atbalstu Rietumbalkānu partneriem un reaģēšanu uz to vajadzībām izstrādē būtu efektīvāk jākomunicē un ciešāk jāsadarbjas ar dalībvalstīm. Komisijai būtu jāveido ciešākas divpusējās attiecības ar dalībvalstīm, piemēram, organizējot tikšanās ar ārlietu ministrijām un dalībvalstu parlamentiem, lai apspriestu paplašināšanās jautājumus, kā arī jāīsteno efektīvāka koordinēšana ar citiem ES līmeņa un reģionālajiem dalībniekiem (piemēram, Eiropas Ārējās darbības dienestu, Padomi, Eiropas Parlamentu, EESK, Reģionu komiteju un Reģionālās sadarbības padomi), kā arī ar pilsonisko sabiedrību. Tāpat Eiropas Parlamentam ES dalībvalstu parlamentu eiropeizācijas nolūkā būtu jāveicina labāka sadarbība ar tiem, kā arī to starpā⁽²⁰⁾.

3.6. EESK piekrīt Komisijas secinājumiem⁽²¹⁾, ka lielāka vērība jāpievērš procesa politiskajam raksturam un ka jānodrošina stingrākas norādes un sadarbība ES dalībvalstu augsta līmeņa amatpersonu starpā. EESK arī uzsver, ka ir ļoti būtiski, lai šādas stingrākas politiskās norādes un sadarbība būtu konstruktīva un sniegtu ieguvumus, un ka ārkārtīgi svarīga ir efektīva palīdzība.

3.7. EESK ir pārliecināta, ka ir vajadzīgs spēcīgs un pamanāms ES atbalsts un apņēmība attiecībā uz paplašināšanās procesu Rietumbalkānu virzienā. Taču vissvarīgāk ir nodrošināt, lai īstenoto reformu rezultāti tiktu pienācīgi izskaidroti un lai šo reformu ietekme paaugstinātu iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

3.8. Komisijai būtu jāizvērs un jādažādo tās centieni komunicēt par paplašināšanās procesu ES dalībvalstīs un reģionā, iesaistot Komisijas vietējos birojus un delegācijas, kā arī īstenojot iniciatīvas, kurās iesaistītas vietējās ieinteresētās personas un sociālie partneri. Ticama Rietumbalkānu partneru komunikācija par ievērojamo ES atbalstu, kā arī par Eiropas integrācijas izmaksām un ieguvumiem kopumā ir atkarīga arī no brīvu un dzīvotspējīgu plašsaziņas līdzekļu darbības reģionā. Šai sakarā Komisijai būtu jāuzstāj, lai Rietumbalkānu partneri ievēro plašsaziņas līdzekļu brīvību, kā arī būtu jāveic ieguldījumi šīs nozares attīstībā un ilgtspējas veicināšanā.

4. Reģiona demokrātiskā konsolidācija – nediskutējams jautājums

4.1. *Ipsos* apsekojuma (2020. gads) rezultāti atklāj, ka iedzīvotāju neapmierinātības galvenais cēlonis ir valstu politiķi un iestādes. Respondenti visā reģionā apšaubā to, ka valstu vadītāji ir patiesi ieinteresēti īstenot ES integrācijas programmu, un nosoda korumpētās un disfunkcionālās valsts iestādes⁽²²⁾.

⁽¹⁹⁾ Stratulat, Corina, Kmezić, Marko, Tzifakis, Nikolaos, Bonomi, Matteo, un Nechev, Zoran (2020), "Between a rock and a hard place: Public opinion on integration in the Western Balkans", politikas konsultatīvā grupa "Balkāni Eiropā" (BiEPAG).

⁽²⁰⁾ Balfour, Rosa un Stratulat, Corina (ed.), "EU member states and enlargement towards the Balkans", EPC tematiskais dokuments Nr. 79, Eiropas Politikas centrs, Brisele, 2015, 234. lpp.

⁽²¹⁾ COM(2018) 65 final "Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā", 6.2.2018.

⁽²²⁾ Stratulat un citi (2020), citētais darbs, 5. lpp.

4.2. Šķiet, ka nedz demokrātisku konstitūciju pieņemšana, nedz arī ES stingrie nosacījumi attiecībā uz demokrātiju nav bijuši pietiekami, lai izskaustu neformālo varas struktūru darbību, valsts nozagšanu un patronāžu Rietumbalkānos, bet drīzāk ir šīs negatīvās tendences stiprinājuši ⁽²³⁾. Demokrātisko iestāžu vājums un spēcīgu valdītāju ietekmes palielināšanās Rietumbalkānos var pazemināt tiesiskuma standartus, kā arī mazināt tiesu varas neatkarību un plašsaziņas līdzekļu brīvību šajās valstīs.

4.3. ES nevajadzētu būt pielaidīgai pret reģiona politiķiem, kuri nepārprotami izvairās no savām saistībām demokrātijas jomā. Komisijas 2018. gada stratēģijā attiecībā uz reģionu paustais aicinājums izbeigt valsts nozagšanu ⁽²⁴⁾ vai ikgadējos ziņojumos kritiskais dažādu valstu novērtējums kļūst nenozīmīgāks, ja ES amatpersonas vai dalībvalstu politiķi, kas apmeklē Rietumbalkānus, nepauž vienotu nostāju ⁽²⁵⁾. Ja netiks pieņemts demokrātiju veicinošs tiesību aktu kopums vai neformāla prakse attiecībā uz varas monopoliem, partiju darbību un konkurenci, Rietumbalkānu politiķi, visticamāk, neņems vērā Eiropas demokrātiskās prasības, jo to ignorēšana ir tieši tas, kas stiprina to varu.

4.4. ES iestāžu centieni uzlabot demokrātijas kvalitāti Rietumbalkānos, izmantojot pievienošanās procesu, tiktu efektīvi nostiprināti, ja pašreizējās dalībvalstis kopā ar valstīm, kuras vēlas pievienoties ES, apspriestu un īstenotu demokrātiskās reformas. Demokrātijas jomā piemērojot stingrus nosacījumus Rietumbalkānu valstīm, kuras vēlas pievienoties ES, daudzu gadu laikā ir izdevies uzkrāt plašas zināšanas un praktisku pieredzi par to, kas palīdz un kas nepalīdz veicināt pārvaldības reformas valstīs. Ņemot to vērā, Rietumbalkānu partneri varētu sniegt devumu ES diskusijās par tiesiskuma, plašsaziņas līdzekļu brīvības un pilsoniskās sabiedrības aizsardzību, piemēram, konferences par Eiropas nākotni kontekstā ⁽²⁶⁾.

4.5. Eiropas Savienībai būtu arī jāatzīst, ka arvien biežāk izmantotā Padomes prakse, proti, izvairīties sniegt solītos stimulus, pat ja sasniegts ievērojams progress reģionā, mazina reģiona politiķu motivāciju īstenot ES reformu programmu, un tas var radīt risku, ka nodomus var mainīt pat tie Rietumbalkānu politiskie līderi, kuri ir visvairāk orientēti uz reformām un balstās uz vienprātības principu.

5. Nestabilā sociālekonomiskā situācija

5.1. EESK atzinīgi vērtē arī Ekonomikas un investīciju plāna ⁽²⁷⁾ pieņemšanu, kura mērķis ir stimulēt ilgtermiņa atveseļošanos, veicināt ekonomikas izaugsmi un atbalstīt reformas, kas vajadzīgas, lai virzītos uz priekšu ES virzienā, t. sk. lai tuvinātu Rietumbalkānus ES vienotajam tirgum. Tā mērķis ir atraisīt reģiona neizmantoto ekonomisko potenciālu un ievērojamās iespējas palielināt reģiona iekšējo ekonomisko sadarbību un tirdzniecību.

5.2. EESK ir pārliecināta, ka visi šie Komisijas veiktie pasākumi ir vērtējami ļoti pozitīvi un ka tiem būtu jārada būtiska ietekme uz politiku, taču reālā situācija joprojām ir sarežģīta (pēdējā Komisijas paziņojumā par ES paplašināšanās politiku un tās ikgadējos valstu ziņojumos ir labi atspoguļotas ilgstošās problēmas ⁽²⁸⁾).

5.3. Covid-19 pandēmija neapšaubāmi ir radījusi būtisku negatīvu ietekmi uz preču un pakalpojumu piedāvājumu un pieprasījumu, samazinājusi ražošanu, veicinājusi bezdarba pieaugumu un palielinājusi sociālo spriedzi. Taču reģiona ekonomika bija grūtībās jau pirms Covid-19 krīzes. Kopš 2008. gadā sākās finanšu, ekonomikas un sociālās krīze, ekonomiskā un sociālā pielīdzināšanās Eiropas Savienības līmenim tādā jomā kā IKP uz vienu iedzīvotāju ir noritējusi ļoti

⁽²³⁾ Richter, Solveig un Wunsch, Natasha (2020), "Money, power, glory: the linkages between EU conditionality and state capture in the Western Balkans", Eiropas publiskās politikas žurnāls Nr. 27(1), 41.–62. lpp.

⁽²⁴⁾ COM(2018) 65 final, 6.2.2018.

⁽²⁵⁾ Stratulat un citi (2020), citētais darbs, 7. lpp.

⁽²⁶⁾ Stratulat un Lazarević (2019), citētais darbs.

⁽²⁷⁾ COM(2020) 641 final "Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem", 6.10.2020.

⁽²⁸⁾ COM(2020) 660 final {SWD(2020) 350 final} – {SWD(2020) 351 final} – {SWD(2020) 352 final} – {SWD(2020) 353 final} – {SWD(2020) 354 final} – {SWD(2020) 355 final} – {SWD(2020) 356 final} "2020. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku", 6.10.2020.

lēni vai nemaz nenotikusi. Tā kā ekonomikas attīstību nav izdevies paātrināt, risinot strukturālās problēmas, tādas kā publiskā un privātā sektora ieguldījumu trūkums vai strauji novecojošā sabiedrība, Rietumbalkānu iedzīvotāji bezpalīdzīgi raugās nākotnē, kurā valda dziļš trūkums. Pandēmija ir tikai palielinājusi šīs sociālekonomiskās problēmas, radot risku, ka Eiropas vidienē *de facto* izveidosies mazattīstīts anklāvs ⁽²⁹⁾.

5.4. EESK uzsver, ka labākai ekonomiskajai sadarbībai un reģiona valstu savstarpējai tirdzniecībai jāpalīdz radīt pienācīgas, drošas un kvalitatīvas darbvietas un mazināt sociālo nevienlīdzību un ka nedz šādai ekonomiskajai sadarbībai, nedz arī tirdzniecībai nevajadzētu būt balstītai uz negodīgu konkurenci un sociālo dempingu. Ņemot to vērā, ES būtu jāsniedz lielāks finansiālais un tehniskais atbalsts Rietumbalkānu reģionālajai ekonomikas zonai un savienojamības programmai, lai veicinātu tirdzniecības liberalizāciju un integrāciju reģionā ⁽³⁰⁾, kā arī novērstu to, ka reģions kļūst atkarīgs no trešām valstīm.

5.5. Rietumbalkānu reģionam piemīt ievērojams neizmantotais ekonomiskais potenciāls un ievērojamas iespējas palielināt reģiona iekšējo ekonomisko sadarbību un tirdzniecību. Neraugoties uz to, ka pēdējos gados ir nedaudz paātrinājusies izaugsme un darbvietu radīšana un ir pieauguši ienākumi, valstis vēl aizvien atpaliek savu ekonomisko struktūru reformēšanas un konkurētspējas uzlabošanas ziņā. Tās joprojām saskaras ar augstu bezdarba līmeni, jo īpaši jauniešu vidū, lielu prasmju neatbilstību, pastāvīgu neoficiālo ekonomiku, intelektuālā darbaspēka emigrāciju, sieviešu zemu līdzdalību darba tirgū un zemu inovācijas līmeni ⁽³¹⁾. EESK ierosina apsvērt iespēju ES dalības nosacījumu izpildes vērtējumā piemērot Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus ⁽³²⁾.

5.6. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti un atbilstību reģionā un ka ir būtiski stiprināt saikni starp darba devējiem un izglītības iestādēm.

5.7. Investīciju vide lielākoties nav mainījusies, un tai ir raksturīgs vājš tiesiskums, valsts atbalsta noteikumu pienācīgas izpildes trūkums, iesakņojusies ēnu ekonomika, slikta piekļuve finansējumam un zems reģionālās integrācijas un savienojamības līmenis. Valsts joprojām iejaucas ekonomikā. Pastāv izteikta vajadzība modernizēt infrastruktūru, un investīcijas būtu jānovirza, izmantojot vienotus projektu portālus, un šīm investīcijām vajadzētu atbilst prioritātēm, kas saskaņotas ar Eiropas Savienību.

5.8. EESK atgādina, ka Rietumbalkānus ļoti ietekmē klimata pārmaiņas, kas kaitē sabiedrības veselībai un ekonomikai, un ka ir vajadzīga steidzama rīcība, lai uzlabotu iedzīvotāju, jo īpaši bērnu un jauniešu, dzīves kvalitāti, īstenojot taisnīgu pārkārtošanos uz zaļāku modeli un neizmirstot principu “nevienu neatstāt novārtā” ⁽³³⁾. Ir konstatētas vairākas satraucošas tendences saistībā ar klimata pārmaiņām Rietumbalkānos, piemēram, lielā atkarība no cietā fosilā kurināmā. Taču ir pieejamas arī daudzas iespējas, ko sniedz, piemēram, atjaunojamo energoresursu enerģijas potenciāls un lielā biodaudzveidība. Rietumbalkānu iesaiste zaļā kursa īstenošanā ir būtiska un vajadzīga ne tikai tādēļ, ka klimata pārmaiņām nav valstu vai fizisku robežu, bet arī tādēļ, ka tas ir svarīgi iedzīvotāju labklājībai un veselībai un nodrošina ES sniegtus reālus ieguvumus Rietumbalkānu iedzīvotājiem ⁽³⁴⁾.

5.9. Eiropas Savienībai būtu jānosaka galvenās nozares, kas veicina Rietumbalkānu partneru ekonomiku, tostarp MVU sektors un lauksaimniecības pārtikas nozare, un jāveic tajās ieguldījumi. Eiropas Savienībai būtu arī jānodrošina, lai reģionam izvirzītie standarti nekavētu minēto nozaru attīstību, paredzot īstenot pasākumus, kas Rietumbalkānu reģionam patlaban ir pārāk ierobežojoši. Tā vietā prasības būtu jāpielāgo atbilstīgi šajā valstīs panāktajam progresam, turklāt tādā veidā, lai veicinātu izaugsmi.

⁽²⁹⁾ Bonomi, Matteo un Reljić, Dušan, “The EU and the Western Balkans: so near and yet so far”, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), komentāri, 2017.

⁽³⁰⁾ Stratulat un citi (2019), citētais darbs, 113. lpp.; Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums zaļā kursa īstenošanā un Rietumbalkānu ilgtspējīgā attīstībā kā daļa no pievienošanās ES procesa” (pašiniciatīvas atzinums) (OV C 429, 11.12.2020., 114. lpp.).

⁽³¹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Rietumbalkānu ekonomiskā un sociālā kohēzija un Eiropas integrācija: uzdevumi un prioritātes” (OV C 262, 25.7.2018., 15. lpp.).

⁽³²⁾ Turpat.

⁽³³⁾ OV C 429, 11.12.2020., 114. lpp.

⁽³⁴⁾ Turpat.

5.10. EESK atzinīgi vērtē finansējumu 3,3 miljardu EUR apmērā, ko ES mobilizējusi Rietumbalkānu iedzīvotāju un uzņēmumu vajadzībām, taču atzīst, ka ir svarīgi nodrošināt, lai šis finansējums tiktu pienācīgi sadalīts un lai tā sniegtie ieguvumi sasniegtu iedzīvotājus atbilstīgi finansējuma nepieciešamības pamatojumam. EESK uzskata – lai atgūtos no Covid-19 krīzes, ir jāatbalsta reģiona ekonomiskā un sociālā kohēzija, kā arī zaļās rīcībpolitikas virzieni un zaļā pārkārtošanās jāintegrē visaptverošā un uz nākotni vērstā Rietumbalkānu atveseļošanas plānā.

5.11. EESK uzskata, ka sociālo partneru aktīva iesaiste, tostarp veicinot darba koplīgumu slēgšanas sarunas, kā arī citu PSO dalība ekonomisko, sociālo un citu reformu plānošanā un īstenošanā var būtiski sekmēt ekonomiskās un sociālās konverģences palielināšanu, it īpaši pēc Covid-19 pandēmijas.

5.12. Komisijas prasība nodrošināt labāku pārredzamību finansējuma izmantošanā un reformu īstenošanā ir vērtējama atzinīgi, taču nav skaidrs, vai Komisija uzskata, ka pilsoniskā sabiedrība ir pieskaitāma ieinteresētajām personām. Patiesībā Komisijas 2020. gada paziņojumos par Rietumbalkāniem pilsoniskā sabiedrība diemžēl ir minēta ļoti reti.

6. Reģionālā sadarbība

6.1. EESK uzskata, ka reģionālā sadarbība ir būtisks faktors dzīves līmeņa uzlabošanai Rietumbalkānos.

6.2. Gan Rietumbalkānu samits Poznaņā 2019. gadā, gan ES un Rietumbalkānu samits Zagrebā 2020. gada maijā bija iespēja reģiona vadītājiem vienoties par vērienīgas zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanu un turpināt pilnveidot savienojamību visās tās dimensijās: transportā, enerģētikā, digitalizācijā un cilvēku savstarpējos kontaktos.

6.3. EESK piekrīt, ka zaļā programma, Ekonomikas un investīciju plāns, ekonomikas pārstrukturēšanas centieni, ieguldījumi tūrismā un enerģētikā, kā arī digitālā pārkārtošanās ir ārkārtīgi būtiski reģiona attīstībai un stabilitātes nodrošināšanai. Tomēr EESK uzsver, ka ir jārada kvalitatīvas un pienācīgas darbvietas, kas nodrošinātu iespēju darba ņēmējiem strādāt drošos apstākļos, garantētu viņiem ekonomisko un sociālo drošību, kā arī sniegtu ieguvumus iedzīvotājiem.

6.4. EESK uzskata, ka īpaša vērība būtu jāpievērš konkurētspējai, iekļaujošai izaugsmei, dzīves līmenim, ilgtspējīgai attīstībai, savienojamībai un digitālajai pārejai Rietumbalkānos. Arī uzņēmējdarbības spējai un inovācijai ir būtiska nozīme, lai panāktu reģiona un vietējās ekonomikas atlabšanu. Tādēļ EESK iesaka aktīvāk izmantot ES pirmspievienošanās finansējumu, lai atbalstītu jaunuzņēmumus, veicinātu uzņēmēju apmācību un sekmētu pārdomātas ekonomikas stratēģijas īstenošanu reģionā, kā arī veiktu ieguldījumus vajadzīgajā infrastruktūrā.

6.5. Vides politikas jomā ES fokusējas uz pakāpenisku atteikšanos no fosilajiem enerģijas avotiem un to aizstāšanu ar atjaunojamo energoresursu enerģiju. Taču Rietumbalkānu partneri, it īpaši Serbija, pieņem Ķīnas aizdevumus, lai veidotu jaunas termoelektrostacijas, kuru darbināšanai izmanto lētās un neefektīvās ogles, neveicot ietekmes uz vidi novērtējumus⁽³⁵⁾. Tā rezultātā Belgrada, Skopje un Sarajeva aukstajos ziemas mēnešos, kad pieaug enerģijas patēriņš, pastāvīgi konkurē par pasaules piesārņotākās pilsētas statusu⁽³⁶⁾. Var diezgan droši apgalvot, ka, ja reģions iesaistītos ES centienos, tostarp konferences par Eiropas nākotni procesā, zaļās pārveides īstenošanā šādi projekti nebūtu iedomājami⁽³⁷⁾.

⁽³⁵⁾ Matkovic Puljic, Vlatka; Jones, Dave; Moore, Charles; Myllyvirta, Lauri; Gierens, Rosa; Kalaba, Igor; Ciuta, Ioana; Gallop, Pippa un Sonja Risteska, "Chronic coal pollution EU action on the Western Balkans will improve health and economies across Europe", Veselības un vides alianse, Brisele, 2019, 18. lpp.

⁽³⁶⁾ Sk., piemēram, European Western Balkans, "Sarajevo and Belgrade among the most polluted world capitals", 2020. gada 13. janvāris; Bateman, Jessica, "The young people fighting the worst smog in Europe", BBC, 2020. gada 2. jūlijs.

⁽³⁷⁾ Straulat un Lazarević (2019), citētais darbs.

6.6. EESK atzinīgi vērtē to, ka Poznaņā notikušā Rietumbalkānu samita laikā tika apstiprināta Deklarācija par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu, nosakot paraugu augstākās izglītības kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu studiju periodu automātiskai atzīšanai, tomēr uzskata, ka ir jāpastiprina centieni, lai veicinātu profesionālo kvalifikāciju savstarpēju atzīšanu nolūkā veidot lielākā mērā integrētu darba tirgu un piedāvāt tik ļoti vajadzīgās iespējas jauniešiem reģionā.

6.7. EESK uzsver, ka ir svarīgi veicināt ciešāku sadarbību un pārrobežu partnerību ES dalībvalstu un Rietumbalkānu partneru starpā ne tikai valdību līmenī, bet arī reģionālā un vietējā līmenī, kā arī organizētas pilsoniskās sabiedrības līmenī⁽³⁸⁾.

7. Pilsoniskās sabiedrības būtiskā nozīme pievienošanās un likumdošanas procesā

7.1. EESK aicina labāk atzīt organizētu pilsonisko sabiedrību pārskatītās metodikas kontekstā. EESK atzinīgi vērtē to, ka arī tad, ja attiecīgajā valstī nebūs panākts progress, netiks samazināts finansējums PSO, taču ar nožēlu konstatē, ka pilsoniskā sabiedrība nav pietiekami atzīta paziņojumā⁽³⁹⁾, it īpaši ņemot vērā īpašo politisko, ekonomisko un sociālo situāciju Rietumbalkānos, kur ir jāstiprina PSO loma demokrātisku reformu īstenošanā.

7.2. EESK īpaši atbalsta kopu pieejas ieviešanu jaunajā metodikā un uzsver PSO lomas būtisko nozīmi visās kopās un īpašo uzvaru uz pamatjautājumu, zaļās programmas un ilgtspējīgas savienojamības kopu.

7.3. Pilsoniskās sabiedrības darbība joprojām tiek vērtēta atsevišķi, pamatojoties uz politiskajiem kritērijiem, kā viens no četriem demokrātijas pīlāriem, taču, līdzīgi kā iepriekšējos ziņojumos, dažādu valstu novērtējuma dziļums atšķiras un saskaņoti un sistemātiski netiek izmantotas "Pamatnostādnes par ES atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs (2014.–2020. g.)"⁽⁴⁰⁾, lai gan tās ir sīki izstrādāts uzraudzības instruments. Tā kā trūkst stratēģiskas saskaņotības, skaidra uzraudzības satvara un politiskās apņēmības turpināt atbalstīt organizētu pilsonisko sabiedrību paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs, ES nesniedz politisko atbalstu, kas tik ļoti vajadzīgs PSO, nedz arī skaidras norādes valstu valdībām⁽⁴¹⁾.

7.4. EESK uzskata, ka, īstenojot uz sasniegumiem balstītu pieeju, faktiskos sasniegumus nevar noteikt vai nevar uzskatīt par pilnīgiem, ja netiek nodrošināta PSO līdzdalība un tas, ka tās īsteno objektīvu uzraudzību pār īpašo politisko situāciju katrā reģiona partnervalstī.

7.5. EESK piekrīt Komisijas ierosinājumam, ka ES finansējuma īstenošanas mehānismam būtu jānodrošina skaidrs pamats pilsoniskās telpas aizsardzībai un reaģēšanai uz tās tiešiem apdraudējumiem. Lai to panāktu, ļoti būtiska nozīme ir ieguldījumiem pilsoniskās sabiedrības izglītošanā, atbalstošas vides un pilsoniskās sabiedrības infrastruktūras izveidē un kopīgās darbībās. Efektīvu rīcību pilsoniskās telpas ierobežošanas gadījumā varētu nodrošināt jaunieviestā darbības rezultātu principa piemērošana pilsoniskās sabiedrības darbības atbalstam. Tā vietā, lai pārtrauktu piešķirumus valstīm, kurās tiek konstatēts regress demokrātiskās attīstības jomā, finansējumu var novirzīt pilsoniskās sabiedrības atbalstam, lai attiecīgajā valstī novērstu situācijas pasliktināšanos demokrātijas jomā⁽⁴²⁾.

⁽³⁸⁾ Daži no daudzajiem šādas sadarbības piemēriem ir saistīti ar ES stratēģiju Adrijas un Jonijas jūras reģionam (*EUSAIR*), ES stratēģiju Donavas reģionam (*EUSDR*), *CIVINET Slo-Cro-SEE*, Balkānu lauku attīstības tīklu (*BRDN*), Rietumbalkānu palātas 6. Investīciju forumu (*WB6 CIF*) un Reģionālo arodbiedrību padomi *Solidarnost*

⁽³⁹⁾ "Pievienošanās procesa uzlabošana – ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem", COM(2020) 57 final, 5.2.2020.

⁽⁴⁰⁾ Pamatnostādnes par ES atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs (2014.–2020. g.).

⁽⁴¹⁾ Balkānu Pilsoniskās sabiedrības attīstības tīkla 2020. gada paplašināšanās paketes novērtējums "Vai pilsoniskajai sabiedrībai jāsamierinās ar to, ka tā tiek tikai atzīta?", 2020. gada oktobris.

⁽⁴²⁾ Balkānu Pilsoniskās sabiedrības attīstības tīkla komentārs par apspriešanos ar PSO IPA III izveidē, 2020. gada 22. aprīlis.

7.6. ES iestādes var izmantot vietējās pilsoniskās sabiedrības resursus un palīdzību, ko sniedz ES delegācijas reģionā, lai mobilizētu iedzīvotājus Rietumbalkānu partnervalstīs, nodrošinot viņiem iespēju pievienoties platformām, kurās notiek ES iedzīvotāju viedokļu apmaiņa konferences par Eiropas nākotni ietvaros. Iespējas nodrošināšana Rietumbalkānu jauniešiem un/vai parastajiem iedzīvotājiem piedalīties ES mēroga pasākumos, kas saistībā ar konferenci par Eiropas nākotni paredzēti iedzīvotājiem, būtu ievērojams ieguldījums reģiona sociālā kapitāla veidošanā, vairojot izpratni vietējā līmenī Rietumbalkānos par ES norisēm un to nozīmi attiecīgajās valstīs. Tādējādi tiktu arī veidoti ES un reģiona iedzīvotāju kontakti un uzlabota labāk informētu iedzīvotāju spēja kontrolēt politisko eliti ar ES integrācijas procesu saistītu jautājumu risināšanā ⁽⁴³⁾.

Briselē, 2021. gada 24. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja*
Christa SCHWENG

⁽⁴³⁾ Stratulat un Lazarevič, citētais darbs, 2020., 7. lpp.